

Hayvansal Gıdaların Tüketim Yapısı ve Tüketici Tercihlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Üniversite Personeli Örneği[#]

Nesrin ERDOĞAN¹, Hasan ÇİÇEK^{2*}

¹Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Afyonkarahisar/TÜRKİYE

²Afyon Kocatepe Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Hayvan Sağlığı Ekonomisi ve İşletmeciliği Anabilim Dalı, Afyonkarahisar/TÜRKİYE

#Bu çalışma Nesrin ERDOĞAN'ın yüksek lisans tezinden özetlenmiştir. Araştırmanın saha çalışması ve kongre sunumu Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından 2 ayrı projeye desteklenmiştir (Proje no 1: 11.SAĞ.BİL.08; Proje no 2: 14.HİZ.DES.20). Bu araştırmanın sonuçları, 26-29 Mayıs 2014'te Kuşadası'nda düzenlenen "International Food Congress Novel Approaches in Food Industry-NAFI 2014" te 3 ayrı bildiriyle sunulmuştur.

ÖZET

Bu araştırma, Afyon Kocatepe Üniversitesi personelinin gelir düzeyine göre hayvansal gıda tüketim yapısı ve tüketici tercihlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Tabakalı örnekleme yöntemiyle belirlenen 348 katılımcıya yüz yüze anket yöntemi uygulanmıştır. Çalışma, Haziran 2012-Şubat 2013 arasında yürütülmüştür. Hayvansal gıda tüketimi ile gelir düzeyi arasındaki ilişkiler ki-kare (χ^2) testi ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda, hanelerdeki ortalama birey sayısı $3,36 \pm 1,26$ kişi, ortalama çalışan birey sayısı $1,64 \pm 0,57$ kişi, aylık ortalama gelir $3000 \pm 1009,7$ Türk Lirası (TL) ve aylık ortalama gıda harcaması $715 \pm 342,7$ TL olarak hesaplanmıştır. Katılımcı hanelerinde yıllık ortalama kişi başı tüketimlerin sütte $29 \pm 12,45$ kg, peynirde $5,7 \pm 2,33$ kg, yoğurtta $10,1 \pm 3,35$ kg, ayranında $5,4 \pm 3,07$ kg, tereyağında $1,75 \pm 0,83$ kg, süt kaymağında $1,1 \pm 0,45$ kg, kırmızı ette $18,84 \pm 6,28$ kg, kanatlı etinde $15,12 \pm 4,32$ kg, balık etinde $9,42 \pm 3,73$ kg, yumurtada $129 \pm 45,24$ adet ve balda ise $1,7 \pm 0,94$ kg olduğu tahmin edilmiştir. Ki-kare testi (χ^2) sonuçlarına göre, hanelerdeki gelir artışı ile süt ($P < 0,05$), yoğurt ($P < 0,05$), sığırdana eti ($P < 0,05$), balık eti ($P < 0,01$), yumurta ($P < 0,001$) ve bal ($P < 0,05$) tüketimleri arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Sonuç olarak, araştırmada hane gelirinin artmasıyla hayvansal gıda tüketiminin de arttığı gözlenmiştir. Hayvansal gıdaların gerek tüketim miktarı, gerekse tüketim tercihlerinde katılımcıların gelir ve eğitim seviyesinin etkili olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Eğitim, Gelir, Hayvansal Gıda, Tüketim

A Research on Determination of Animal Foods Consumption Status and Consumer Preferences: The Case in University Staff

SUMMARY

This study aims to determine consumption status of animal foods and consumer preferences of Afyon Kocatepe University staff according to their income level. The 348 participant determined by stratified sampling method in this study were applied face to face interview method. The study was carried out between June 2012 and February 2013. Chi-square (χ^2) test was used to analyze the relationship among animal foods consumption and income level. In this study, the average number of the individuals in a family were $3,36 \pm 1,26$ person, the average number of working individuals in the $1,64 \pm 0,57$ person, the average income in the family $3000 \pm 1009,7$ Turkish Liras (TL), and the average food expenditure were $715 \pm 342,7$ TL. The annual consumption of animal foods per capita was predicted as $29,0 \pm 12,45$ L for milk, $5,7 \pm 2,33$ kg for cheese, $10,1 \pm 3,35$ kg for yoghurt, $5,4 \pm 3,07$ L for ayran, $1,75 \pm 0,83$ kg for natural butter, $1,1 \pm 0,45$ kg for butterfat, $18,84 \pm 6,28$ kg for red meat, $15,12 \pm 4,32$ kg for chicken meat, $9,42 \pm 3,73$ kg for fish meat, $129,0 \pm 45,24$ piece for eggs and $1,7 \pm 0,94$ kg for honey. According to chi-square (χ^2) results, with the increase in household income has been found a positive correlation between milk ($P < 0,05$), yoghurt ($P < 0,05$), cattle-beef meat ($P < 0,05$), fish meat ($P < 0,01$), egg ($P < 0,001$) and honey consumption ($P < 0,05$). As a result, animal food consumption also increased with the increase of household income was observed in this research. Participants' income and education levels were determined to be effective on animal foods consumption and preferences.

Key words: Education, income, animal foods, consumption.

GİRİŞ

Yeterli ve dengeli beslenme ihtiyacında gıdalar 4 ana gruba (süt grubu, et-yumurta grubu, sebze-meyve grubu ve tahıllar grubu) ayrılmakta ve sahip olduğu kaliteli protein ve aminoasitler nedeniyle hayvansal kökenli besin grupları için daha fazla tüketim değerleri bildirilmektedir (Anonim, 2004).

Gıda tüketimi ise milli gelir dağılımı, hanehalkı geliri, gıda fiyatları, eğitim düzeyi ve yaşanan bölgenin coğrafi, kültürel ve iklim koşullarından etkilenebilmektedir (Begum ve ark, 2010; Şengül, 2004). Bununla birlikte gıda tüketiminde bireylerin statüsünün satınalma davranışlarını etkileyen sosyal bir faktör olduğu da ifade edilmektedir. Özellikle meslek grubunun ihtiyaçlarda farklılaşmaya yol açabileceği ve tüketim yapısını etkileyebileceği bildirilmektedir (Demir ve Armağan, 2013).

Tüketici tercihlerinin dinamik bir yapıya sahip olması zaman içerisinde gıda talebinde değişikliğe yol açmaktadır. Uygulanacak gıda politikaları açısından birey veya hanelerin gıda tüketim düzeyleri ve tercihlerinin belirlenmesi, talep esnekliklerinin hesaplanması, alternatif fiyat politikalarının refah üzerindeki etkisinin incelenmesi büyük önem arz etmektedir (Hatırlı ve ark, 2007; Şengül, 2002).

Ülkemizin farklı bölgeleri ve toplumun değişik katmanlarında hayvansal gıdaların tüketim yapısı ve tercihlerini inceleyen önemli sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu araştırma, Afyon Kocatepe Üniversitesi personelinin gelir düzeyine göre hayvansal gıda tüketim yapısı ve tüketici tercihlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL VE METOT

Materyal

Araştırmanın materyali, Afyon Kocatepe Üniversitesi'nin farklı birimlerinde (Rektörlüğe bağlı birimler, fakülteler, enstitüler, yüksekokul, meslek yüksekokulu ve diğer) görevli personelden elde edilmiştir. Katılımcıların; bireysel ve hanelerine ilişkin özellikleri, hayvansal gıda tüketim miktarları ve tüketim tercihlerine ilişkin bilgileri kapalı uçlu sorularla sorgulanmıştır. Çalışma Haziran 2012-Şubat 2013 arasında yürütülmüştür.

Metot

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların seçiminde tabakalı örnekleme yöntemi, veri temininde yüz yüze anket yöntemi kullanılmıştır. Örneklem hacminin belirlenmesinde aşağıdaki formülden yararlanılmıştır (Özdamar, 2001).

$$N \times P \times Q \times Z\alpha^2$$

$$n = \frac{N \times P \times Q \times Z\alpha^2}{(N-1) \times d^2 + Z\alpha^2 \times P \times Q}$$

Formülde; **n**: örneklem hacmini, **N**: toplam denek sayısını (1691 kişi), **d**: örneklem hatasını, **Z α** : belirli serbestlik derecesi ve yanılma düzeyindeki teorik değeri (α : 0.05 için **Z $_{0,05}$** : 1.96), **P**: olayın gözlenme oranını (**P**: 0.5), **Q**: olayın gözlenmeme oranını (1-**P**: 0.5) ifade etmektedir.

Yapılan hesaplama sonucunda örneklem hacmi (n) = 313,19 bulunmuştur. Hatalı veya eksik veri temini olasılığı göz önünde bulundurularak yedek anket uygulaması yapılmış ve toplam katılımcı sayısı 348 kişi tespit edilmiştir. Hayvansal gıda tüketimi ile gelir düzeyi arasındaki ilişkiler ki-kare (χ^2) testi ile incelenmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların ve hanelerinin demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri Tablo 1'de, hanelerin aylık tüketimleri üzerinden hesaplanan ortalama yıllık hayvansal gıda tüketim miktarları ise Tablo 2'de sunulmuştur.

Katılımcıların yaklaşık %57'si akademik (Prof., Doç., Yrd.Doç., Araş. Gör., Öğr. Gör.), %6'sı idari (Daire Başk., Şube Müd., Fak.-Enst.-Yüksekokul Sekrt., Şef) ve %37'si diğer (Uzman, memur, işçi, diğer) personelden oluşmaktadır. Erkek sayısının fazla olduğu katılımcıların büyük bölümü orta yaş grubundadır. Çekirdek aile görüntüsündeki hanelerin yarısından fazlasında 10 yaş altı çocuk bulunmamaktadır. Hanelerin aylık ortalama geliri içerisindeki gıda harcaması oranı yaklaşık %24, bu harcamanın içerisindeki hayvansal ürünlerin ortalama payı %22'dir.

Katılımcı hanelerinin çoğunda süt ve süt ürünlerinin ambalajlı olarak tercih edildiği belirlenmiştir. Söz konusu ürünlerin talebinde ise sırasıyla üretim ve son kullanma tarihi, marka, ambalaj ve yağ oranı etkili olmaktadır.

Kırmızı etin kıyma ve kuşbaşı, kanatlı etinin but, göğüs ve bütün şekilleri ile balık etinin yetiştirme olmayanı daha fazla talep edilmektedir. Kırmızı et ve beyaz et çeşitlerinin tercihinde lezzet, yağ oranı ve alışkanlıklar dikkate alınmakta, etin kırmızı veya beyaz olmasında ise tercih sıralaması sağlıklı yaşam, protein değeri ve lezzet olmaktadır.

Tablo 1. Katılımcılar ve hanelerine ilişkin genel bulgular
Table 1. General findings regarding the participants and it's households

Katılımcıların görevi		
Akademik personel	197 (%56,61)	
İdari personel	22 (%6,32)	
Diğer personel	129 (%37,07)	
Katılımcıların cinsiyeti		
Erkek	207 (%59,48)	
Kadın	141 (%40,52)	
Katılımcıların yaşı		
≤ 30	105 (%30,17)	
31-50	230 (%66,09)	
≥ 51	13 (%3,73)	
	Ortalama (X)	Standart hata (Sx)
Hanelerdeki birey sayısı (kişi)	3,36	1,26
Hanelerdeki çalışan birey sayısı (kişi)	1,64	0,57
Hanelerin aylık geliri (TL)	3000	1009,70
Hanelerin aylık gıda harcaması (TL)	715	342,70

Tablo 2. Katılımcı hanelerinin hayvansal gıda tüketimleri (kişi/yıl)
Table 2. Animal food consumption of participants' households (person/year)

Hayvansal Gıda	Ortalama (X)	Standart hata (Sx)
Süt (kg)	29,0	12,45
Peynir (kg)	5,7	2,33
Yoğurt (kg)	10,1	3,35
Ayran (kg)	5,4	3,07
Tereyağı (kg)	1,7	0,83
Süt kaymağı (kg)	1,1	0,45
Kırmızı et (kg)	18,8	6,28
Kanatlı eti (kg)	15,1	4,32
Balık eti (kg)	9,4	3,73
Yumurta (adet)	129,0	45,24
Bal (kg)	1,7	0,94

Katılımcı hanelerinin büyük bölümünde yumurta kahvaltıda tüketilirken, süzme çiçek balı daha fazla rağbet görmektedir.

Araştırmada hanelerin aylık ortalama gelir düzeyi ile hayvansal gıda tüketimleri arasındaki ilişkiler Tablo 3-6 arasında verilmiştir. Ki-kare (χ^2) testi sonuçlarına göre süt ($P<0,05$), yoğurt ($P<0,05$), sığır-dana eti ($P<0,05$), balık eti ($P<0,01$), yumurta ($P<0,001$) ve bal ($P<0,05$) tüketimleri hane gelirinin artmasına paralel olarak artış göstermektedir. Diğer ürünlerde ise benzer bir duruma rastlanmamıştır.

Tablo 3. Hanelerin ortalama gelir düzeyi ile süt tüketimi arasındaki ilişkiler
Table 3. Relationships between average income level of households and milk consumption

Hane geliri (TL)	Süt tüketimi (kg)										χ^2		
	1		2-3		4-5		6-7		8-9			≥ 10	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		f	%
≤ 2000 (n:55)	6	10,9	12	21,8	15	27,3	5	9,1	6	10,9	11	20,0	35,041
2001-3000 (n:88)	9	10,2	19	21,6	21	23,9	9	10,2	11	12,5	19	21,6	
3001-4000 (n:70)	4	5,7	12	17,1	14	20,0	7	10,0	8	11,4	25	35,7	
4001-5000 (n:74)	6	8,1	4	5,4	11	14,9	11	14,9	9	12,2	33	44,6	
≥ 5001 (n:61)	2	3,3	6	9,8	16	26,2	4	6,6	3	4,9	30	49,2	

* $P<0,05$

Tablo 4. Hanelerin ortalama gelir düzeyi ile yoğurt tüketimi arasındaki ilişkiler

Table 4. Relationships between average income level of households and yoghurt consumption

Hane geliri (TL)	Yoğurt tüketimi (gr)										χ^2				
	≤ 500		501-1000		1001-1500		1501-2000		2001-2500			2501-3000		≥ 3001	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
≤ 2000 (n:55)	7	12,7	5	9,1	5	9,1	4	7,3	6	10,9	8	14,5	20	36,4	42,592
2001-3000 (n:88)	14	15,9	11	12,5	8	9,1	8	9,1	6	6,8	14	15,9	27	30,7	
3001-4000 (n:70)	1	1,4	10	14,3	3	4,3	8	11,4	9	12,9	9	12,9	30	42,9	<i>P</i>
4001-5000 (n:74)	0	0,0	5	6,8	9	12,2	5	6,8	13	17,6	11	14,9	31	41,9	
≥ 5001 (n:61)	1	1,6	5	8,2	2	3,3	6	9,8	8	13,1	7	11,5	32	52,5	

**P*<0,05

Tablo 5. Hanelerin ortalama gelir düzeyi ile sığır-dana eti ve balık eti tüketimleri arasındaki ilişkiler

Table 5. Relationships between average income level of households and cattle-beef and fish meat consumptions

Hane geliri (TL)	Sığır-dana eti tüketimi (kg)										χ^2				
	Tüketmiyor		≤ 1		1,5-2		2,5-3		3,5-4			4,5-5		> 5	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
≤ 2000 (n:55)	2	3,6	6	10,9	25	45,5	11	20,0	7	12,7	3	5,5	1	1,8	42,515
2001-3000 (n:88)	6	6,8	18	20,5	35	39,8	18	20,5	8	9,1	2	2,3	1	1,1	
3001-4000 (n:70)	1	1,4	4	5,7	31	44,3	15	21,4	9	12,9	6	8,6	4	5,7	<i>P</i>
4001-5000 (n:74)	0	0,0	9	12,2	27	36,5	18	24,3	14	18,9	5	6,8	1	1,4	
≥ 5001 (n:61)	0	0,0	3	4,9	20	32,8	19	31,1	13	21,3	1	1,6	5	8,2	

Hane geliri (TL)	Balık eti tüketimi (kg)										χ^2				
	Tüketmiyor		≤ 1		1,5-2		2,5-3		3,5-4			4,5-5		> 5	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
≤ 2000 (n:55)	7	12,7	6	10,9	20	36,4	11	20,0	3	5,5	4	7,3	4	7,3	47,946
2001-3000 (n:88)	6	6,8	15	17,0	34	38,6	15	17,0	11	12,5	6	6,8	1	1,1	
3001-4000 (n:70)	2	2,9	7	10,0	23	32,9	20	28,6	8	11,4	6	8,6	4	5,7	<i>P</i>
4001-5000 (n:74)	0	0,0	10	13,5	30	40,5	13	17,6	11	14,9	6	8,1	4	5,4	
≥ 5001 (n:61)	2	3,3	6	9,8	6	9,8	17	27,9	14	23,0	9	14,8	7	11,5	

p*<0,05*p*<0,01

Tablo 6. Hanelerin ortalama gelir düzeyi ile yumurta ve bal tüketimleri arasındaki ilişkiler

Table 6. Relationships between average income level of households and egg and honey consumptions

Hane geliri (TL)	Yumurta tüketimi (adet)										χ^2	
	≤ 10		11-20		21-30		31-40		≥ 41			P
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
≤ 2000 (n:55)	3	5,5	7	12,7	19	34,5	9	16,4	17	30,9	48,170	
2001-3000 (n:88)	18	20,5	12	13,6	26	29,5	10	11,4	22	25,0		
3001-4000 (n:70)	1	1,4	9	12,9	27	38,6	17	24,3	16	22,9		
4001-5000 (n:74)	2	2,7	7	9,5	18	24,3	19	25,7	28	37,8		
≥ 5001 (n:61)	4	6,6	3	4,9	11	18,0	22	36,1	21	34,4		
	Bal tüketimi (gr)											
Hane geliri (TL)	≤ 250		251-500		501-750		751-1000		≥ 1001		χ^2	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		P
	≤ 2000 (n:55)	25	45,5	9	16,4	10	18,2	7	12,7	4		
2001-3000 (n:88)	43	48,9	17	19,3	17	19,3	6	6,8	5	5,7		
3001-4000 (n:70)	26	37,1	21	30,0	10	14,3	10	14,3	3	4,3		
4001-5000 (n:74)	18	24,3	28	37,8	18	24,3	5	6,8	5	6,8		
≥ 5001 (n:61)	13	21,3	17	27,9	15	24,6	8	13,1	8	13,1		

*P<0,001

**P<0,05

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmaya dahil edilen katılımcı hanelerinin ortalama yıllık geliri ve gıda harcaması oranlarının ülke ortalamasından (26577 TL; %20) yüksek, hane genişliğinin ise ülke ortalamasından (3,7 kişi) düşük olduğu gözlenmiştir (Ulaş, 2011). Akademik personel sayısının daha fazla olduğu bu çalışmada, çalışan birey sayısının 1'den fazla olduğu da hesaba katıldığında, tespit edilen ortalama gelirin aslında yüksek olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Zira ülkemizde akademik personel ücretleri son dönemde gerek yurtiçinde diğer meslek grupları, gerekse yurtdışındaki akademisyen ücretlerinden belirgin şekilde geride kalmıştır (Anonim, 2013b). Buna rağmen incelenen deneklerin sosyo-ekonomik özellikleri yönünden bu araştırmayı sonuçları (tüketim ve tercihler) itibariyle benzer çalışmalardan farklı kılmaktadır.

Araştırmada hesaplanan tahmini değerlere göre, süt ve tereyağı dışındaki diğer süt ürünlerinde kişi başı yıllık tüketimlerin yeterli olduğu söylenemez. Türkiye'de ortalama yıllık kişi başı tüketimlerde sütün 16 kg, peynirin 6,5 kg, yoğurtun 14,7 kg, ayranın 5,8 kg ve tereyağının 0,6 kg olduğu tahmin edilmektedir (SETBİR, 2013). Hesaplanan toplam et tüketim değerinin (43 kg/kişi/yıl) ise Türkiye ortalamasından (25 kg/kişi/yıl) yüksek olmakla birlikte, gelişmiş ülke ortalamalarından (84-120 kg/kişi/yıl) düşük olduğu tespit edilmiştir (FAO, 2013). Yumurta için hesaplanan kişi başı yıllık tüketim değerinin de yeterli olduğu söylenemez. Türkiye'de kişi başı yıllık

yumurta tüketimi ortalama 168 adet tahmin edilmektedir (Anonim, 2012). Bal tüketimi için hesaplanan tahmini değer, Dünya (0,22 kg/kişi/yıl), Avrupa Birliği (0,64 kg/kişi/yıl) ve Türkiye (1,09 kg/kişi/yıl) ortalamalarından yüksek olduğu görülmüştür (Anonim, 2011).

Katılımcıların %89,4'ü hanelerinin hayvansal gıda tüketimlerini yetersiz olarak değerlendirmiş ve buna neden olan etkenleri; ürün fiyatlarının yüksekliği (%34,8), tüketim için gerekli özeni göstermeme (%19,3), sağlık gerekçeleri (%19), gelir düzeyi (%14,7) ve zoonoz hastalıklar riski (%1,7) şeklinde sıralamıştır. Özellikle yumurta tüketiminin düşük olmasını hanelerin yarıdan fazlasında 10 yaş altı çocuk bulunmaması da etkilemiş olabilir.

Süt ve süt ürünlerinin çoğunlukla ambalajlı olarak tercih edilmesi, katılımcıların gelir seviyesiyle ilişkilendirilebilir. Zira gelir seviyesinin artmasıyla ambalajlı süt tüketme eğiliminin arttığı ifade edilmektedir (Erdal ve Tokgöz, 2011).

Katılımcıların süt ve süt ürünleri talebini etkileyen faktörler bazı çalışmalarda benzer bir yapıya sahiptir. Söz konusu çalışmalarda hayvansal gıda talebinde markanın, son kullanma tarihi ve yağ oranının öncelik arzettiği bildirilmektedir (Özel, 2008; Şeker ve ark, 2012).

Kırmızı etin genellikle kıyma ve kuşbaşı şeklinde tercih edilmesi, ülkemizin tüketim alışkanlıkları ile paralel bir yapıya sahiptir. Yapılan çalışmalar bu durumu kanıtlar niteliktedir (TÜİK, 2014).

Katılımcıların et tercihini etkileyen faktörler arasında sağlıklı yaşamın ve lezzetin ilk sırada gelmesi, eğitim düzeyi ve alışkanlıklara bağlanabilir. Bu durumun tüketim değerlerine de yansıdığı görülmektedir. Zira toplam beyaz et tüketimi kırmızı etten fazla tahmin edilmiştir. Yapılan bazı çalışmalarda etin kırmızı ya da beyaz olmasını etkileyen unsurların lezzet, sağlıklı yaşam ve alışkanlıklar olduğu bildirilmiştir (Kızılaslan ve Nalinci, 2013; Watanable ve ark, 1998; TÜİK, 2014).

Yumurtanın genellikle kahvaltıda tüketilmesi, süzme balın daha fazla tercih edilmesi konuyla ilgili yapılan araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir (Anonim, 2013a; Mızrak ve ark, 2012; Sayılı, 2013).

Araştırmada hanelerin aylık ortalama gelir düzeyindeki artışın süt, yoğurt, sığır-dana eti, balık eti, yumurta ve bal tüketiminde de artışa neden olduğu tespit edilmiştir. Diğer ürünler için benzer bir ilişki gözlenmemiştir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda hayvansal ürün tüketim düzeyinin gelir seviyesiyle pozitif bir ilişkiye sahip olduğu bildirilmiştir (Cevger ve ark, 2008; Gould, 1996; Sarıözkan ve ark, 2007; Yaylak ve ark, 2010).

Sonuç olarak, katılımcıların özellikle süt ürünleri ve yumurta tüketimlerinin literatür bildirişlerinden düşük olduğu gözlenmiştir. Tüketim alışkanlıklarında toplumun genel davranışlarıyla benzer özellikler görülmesine rağmen, hayvansal gıdaların gerek tüketim miktarı, gerekse tüketim tercihlerinde katılımcıların eğitim ve gelir düzeyinin etkili olduğu tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

- Anonim** (2004): Türkiye'ye özgü beslenme rehberi. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Hacettepe Üniversitesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara.
- Anonim** (2011): Organik ve konvansiyonel bal üretiminin teknik ve ekonomik yönden geliştirilmesi ve alternatif pazar olanaklarının saptanması üzerine bir araştırma: İzmir İli Kemalpaşa İlçesi örneği. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü. Ankara.
- Anonim** (2012): Yumurta tavukçuluğu verileri. Yumurta Üreticileri Merkez Birliği. http://www.yum-bir.org/UserFiles/File/yumurta_tavukculugu_2012.pdf. Erişim Tarihi: 16 Nisan 2013.
- Anonim** (2013a): Türkiye'de yumurta ve tavuk eti tüketim alışkanlıklarının belirlenmesi. <http://www.tae.gov.tr/www/tr/projeler/pdf/1.pdf>. Erişim Tarihi:14 Haziran 2013.

- Anonim** (2013b): Türkiye'de akademisyenlerin özlük haklarının mevcut durumu ve özlük haklarının iyileştirilmesi raporu. <http://www.yok.gov.tr>. Erişim Tarihi: 29 Ekim 2013.
- Begum S, Khan M, Farooq M, Begum N, Shah IU** (2010): Socio economic factors affecting food consumption pattern in rural area of District Nowshera, Pakistan. *Sarhad J. Agric*, 26(4): 649-653.
- Cevger Y, Aral Y, Demir P, Sarıözkan S** (2008): Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi intern öğrencilerinde hayvansal ürünlerin tüketim durumu ve tüketici tercihleri. *Ankara Üniv. Vet. Fak. Derg.*, 55: 189-194.
- Demir Y, Armağan G** (2013): Aydın'da hanehalklarının gıda tüketim talebi ekonometrik analizi. *Ege Üniv. Ziraat Fak. Derg.*, 50(1): 97-107.
- Erdal G, Tokgöz K** (2011): Tüketicilerin ambalajlı ve açık süt tüketim tercihlerini etkileyen faktörler: Erzincan İli örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 13(20): 111-115.
- FAO** (2013): Birleşmiş Milletler Tarım ve Gıda Örgütü verileri. http://faostat3.fao.org/home/index.html#D_DOWNLOAD. Erişim Tarihi: 16 Nisan 2013.
- Gould BW** (1996): Factors affecting U.S. demand for reduced-fat fluid milk. *J. Agricultural and Research Economics*, 21(1): 68-81.
- Hatırlı SA, Öztürk E, Aktaş AR** (2007): Kırmızı, tavuk ve beyaz et talebinin tam talep sistemi yaklaşımıyla analizi. *SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6: 211-221.
- Kızılaslan H, Nalinci S** (2013): Amasya İli Merkez İlçedeki hanehalkının kırmızı et tüketim alışkanlıkları ve kırmızı et tüketimini etkileyen faktörler. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 3: 76-79.
- Mızrak C, Durmuş İ, Kamanlı S, Demirtaş ŞE, Kalebaşı S, Karademir E, Doğu M** (2012): Determination of egg consumption and consumer habits in Turkey. *Turk. J. Vet. Anim. Sci.*, 36(6): 592-601.
- Özdamar K** (2001): SPSS ile Biyoistatistik. 4.Baskı. Kaan Kitabevi. Eskişehir.
- Özel G** (2008): Tüketicilerin süt tercihinde etkili olan faktörlerin incelenmesine yönelik bir araştırma. *SDÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3): 227-240.
- Sarıözkan S, Cevger Y, Demir P, Aral Y** (2007): Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi

öğrencilerinin hayvansal ürün tüketim yapısı ve alışkanlıkları. Sağlık Bilimleri Dergisi, 16(3): 171-179.

Sayılı M (2013): Tokat İlinde tüketicilerin arı ürünleri tüketim durumları ve alışkanlıkları. Uludağ Arıcılık Dergisi, 13(1): 16-22.

SETBİR (2013): Dünya’da ve Türkiye’de yem, et ve süt sektörlerinde mevcut durum ve öngörüler raporu. Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği. <http://www.setbir.org.tr>. Erişim Tarihi: 25 Eylül 2013.

Şengül S (2002): Türkiye’de kentsel ve kırsal kesimde gelir gruplarına göre gıda talebi. Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 11(1): 257-282.

Şengül S (2004): Türkiye’de gelir gruplarına göre gıda talebi. ODTÜ Gelişme Dergisi, 31: 115-148.

Şeker İ, Şeker P, Şahin M, Özen VS, Akdeniz A, Erkmen O, Kışlalıoğlu, İ, Sargın G, Doğu GB (2012): Elazığ İli Merkez İlçede tüketicilerin süt tüketim alışkanlıkları ve bu alışkanlıkları etkileyen faktörlerin belirlenmesi. F.Ü. Sağ. Bil. Vet. Derg., 26(3): 131-143.

Ulaş B: Aydın İli kentsel alanda kırmızı et ve kanatlı eti tüketicilerinin kararları ile bunları etkileyen faktörler. Yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tokat, 2011.

Watanabe Y, Suzuki N, Kaiser HM (1998): Factors affecting consumers' choice of beverages in Japan. Agribusiness, 14(2): 147-156.

Yaylak E, Taşkın T, Koyubenbe N, Konca Y (2010): İzmir İli Ödemiş İlçesinde et tüketim davranışlarının belirlenmesi üzerine bir araştırma. Hayvansal Üretim, 51(1): 21-30.

TÜİK (2014): Türkiye İstatistik Kurumu verileri. <http://www.tuik.gov.tr>. Erişim Tarihi: 05 Eylül 2014.